

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

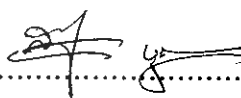
นางสาววิลาวัลย์ แกตขุนทด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

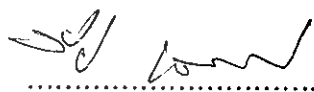
อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตสาขาบริหารจัดการและประเมินโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์สามารถ นุญอาจ)

คณะกรรมการสอบ

(ดร.วีระศักดิ์ เลิศศิริไชริน)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาบริหารจัดการและประเมินโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีวิชาการเทคโนโลยีสังคม

14 ต.ค. 2545

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บทคัดย่อ

วิลาวัลย์ แกตขุนทด : การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สามารถ บุญอาจ , 95 หน้า
ดร.วีระศักดิ์ เลิศสิริโยธิน

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่จัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนละ 1 ล้านบาท แก่หมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทับม้ามีแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทำให้คนในหมู่บ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการมีรายได้เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์จากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามแบบบร. 1 – บร.12

จากการประเมินพบว่ากองทุนหมู่บ้าน บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2544 โดยมีจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน และมีจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 105 ราย โดยได้มีการจัดสรรเงินกู้ให้สมาชิกไปแล้วจำนวน 78 ราย เป็นจำนวนทั้งสิ้น 982,169 บาท ผู้มีส่วนใหญ่นำเงินที่ได้รับจากการจัดสรรไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มบริการและกลุ่มเย็บผ้า ซึ่งสามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตรงตามเวลาทั้งต้นพร้อมดอกเบี้ย จะมีเพียงบางรายเท่านั้นที่มีการชำระคืนล่าช้า แต่ก็มีมีการชำระคืน ซึ่งคาดว่าสมาชิกผู้กู้ทุกรายมีความสามารถในการชำระหนี้ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสภาพคล่องจากการมีเงินทุนหมุนเวียน และสามารถทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น ทำให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณประธานกอง
ทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนสมาชิกชุม
ชนบ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ให้ความร่วมมือและได้ให้
ข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มผู้ประเมินจัดขึ้นในการเสียดสเวลาอัน
มีค่าให้แก่ผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สามารถ บุญอาจ อาจารย์นิเทศก์ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา ที่ได้อนุเคราะห์เวลาให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการ
การปฏิบัติงานในท้องถิ่นและการติดตามในการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์สงัด พิษพันธ์ ซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ร่วมตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้อนุเคราะห์เวลาให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในท้องถิ่นและการติดตามในการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณเพื่อนบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
ที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำสารนิพนธ์ ท้ายที่สุดนี้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนที่เป็นสาระประโยชน์
ผู้จัดทำขอขอบความดีความชอบให้แก่บิดา มารดา และบุคคลที่กล่าวนามและไม่ได้กล่าวนามในข้าง
ต้นนี้

วิลาวัลย์ แกตขุนทด

สิงหาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กทบ.1)	11
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กทบ.2)	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	21
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	28
9. เอกสารเกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	32
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	33
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	36
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	37
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	41
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	64
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	69
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป และ อภิปราย	73
2. ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	83

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	26
2.2 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	27
5.1 แสดงดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	15
2.2	แสดงกลุ่มองค์กรในชุมชน	16
2.3	กิจกรรมที่ให้กู้ยืมของกองทุนหมู่บ้าน	17
4.1	จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	46
4.2	รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัว	47
4.3	จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	47
4.4	ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านทับม้า	71

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

ด้วยนโยบายของรัฐบาล โดยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 สรุปสาระสำคัญประการหนึ่งได้ว่า โครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลัก และเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว โดยจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนมีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่ เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการ หมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความ จำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็น การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมี การดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มี การสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้

ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตร การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนด การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการ พัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็น เครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ "ประกาศนียบัตรบัณฑิต" ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิต ดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุ เป้าหมายมากเพียงใด ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก

(2) ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

(3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

(4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

(5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับบุคคล

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชน พื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของบุคคล ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ

จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎ ระเบียบตายตัวจึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการทุกระดับมีแนวทางในการพัฒนาภาค ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับประชาารัฐประชาคม ทุกระดับร่วมเป็นกลไกตรวจสอบให้กองทุนเงินล้านบริหารได้มีประสิทธิภาพเพื่อประชาชนจริง ๆ

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบแนวทางความคิด ที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวความคิดตามรูปแบบการประเมินของ “สตัฟเฟิลบีม” (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ตัวแบบความคิดเชิงระบบ เป็นกรอบ ในการระบุตัวชี้วัดและตัวแปร สำหรับการเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ในชื่อว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context Evaluation	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input Evaluation	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process Evaluation	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product Evaluation	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

ตอนที่ 4 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ตำบล หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบล หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านตำบล หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจน ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการ เก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 5.1 ได้รับทราบและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5.2 ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
- 5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5.4 ได้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทจะยังคงอยู่หรือไม่ ได้ทราบว่าเงินกองทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ จริงหรือไม่

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบล
สีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้าง
ศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยรัฐบาล ได้จัดตั้งกอง
ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ
และรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและกิจการขนาดเล็ก พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองด้วยตัวเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญา
ของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชา
สังคม
5. กระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็น เร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน คนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการ และเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1.1. ตาย
- 1.2. ลาออก
- 1.3. เป็นบุคคลล้มละลาย
- 1.4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 1.5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 1.6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และ จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้รัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ วิชาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลา ก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำ ข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมคำตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและคำตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.1)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน มีกระบวนการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน

1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีการครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1.3 วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

2.1 เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

2.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียด้าน การเงิน ตลอดจน ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

2.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

2.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

2.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

2.8 ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

2.9 ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

**ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
(กทบ.2)**

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

จัดทำโดย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน บ้านบ้านทับม้า หมู่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชน 555 คน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน / ชุมชน 113 ครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชน ประกอบด้วย
  - (1) เกษตรกรรม
  - (2) รับจ้าง
  - (3) ค้าขาย
  - (4) เลี้ยงสัตว์

4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชน

4.1 ผลผลิตด้านการเกษตรและอื่นๆในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย (เช่น จากการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือโรงงานเอกชนที่อยู่ในเขต หมู่บ้าน / ชุมชน เป็นต้น)

- (1) ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วลิสง
- (2) เลี้ยงสัตว์เช่น วัวเนื้อ วัวนม หมู เป็ด ไก่ เป็นต้น
- (3) พืชสวนต่างๆ
- (4) มูลสัตว์
- (5) โรงงานอุตสาหกรรม และการว่าจ้างแรงงานในหมู่บ้าน

4.2 ผลผลิตจากข้อ 4.1 ซึ่งเป็นผลผลิตด้านการเกษตรมีการแปรรูปก่อนส่งไปจำหน่ายที่อื่นหรือไม่

- ไม่มี

4.3 การแปรรูปผลผลิตตามข้อ 4.2 ใครเป็นผู้ดำเนินการ

- ไม่มี

4.4 นอกเหนือจากการใช้วัตถุดิบในหมู่บ้าน ซึ่งใช้ในการแปรรูปหรือผลิตสินค้าแล้ว มีการซื้อวัตถุดิบจากแหล่งอื่นนอกหมู่บ้าน มาใช้ในการผลิตสินค้าหรือไม่

- ไม่มี

4.5 ผลผลิตของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายที่ใดบ้าง

- ผลผลิตส่วนใหญ่จะส่งไปขายที่โรงมันในอำเภอสีคิ้ว เพราะอยู่ใกล้บ้านและราคาส่งไม่แพงเกินไป

5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน - บาทต่อปี

- 40,000-50,000 บาท/ปี

-

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

- 113 ครัวเรือน

2. วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

- มีการประชาสัมพันธ์ปากต่อปาก และประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้านให้ชาวบ้านทราบพร้อมนัดหมายกันไปประชุมที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน เวลา 20.30 น. เพื่อประชุมคัดเลือกคณะกรรมการโดยการโหวตเสียง 1 คนต่อ 1 เสียง

3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2544
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือไม่
  - มีครบทุกคน
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเอง แล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวน
  - ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป
6. รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 10 คน อนุกรรมการที่ปรึกษา 5 คน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านทับม้า

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ ความสามารถ
1. ประธาน	นายสำราญ เชื้อจันทิก	38	ปวช.	เกษตร	40,000.	อบต.
2. รองประธาน	นายเพทาย ทรงเจริญ	38	ม.6	ค้าขาย	50,000	อบต.
3. เลขานุการ	นางเล็ก ช่อมจันทิก	35	ม.6	เกษตร	40000	เกษตรกร
4. เกรียงไกร	นางสาวสุปราณี เพ็ชรจันทิก	43	ม.6	ค้าขาย	40000	ด้านบัญชี
5. กรรมการ	นายโอภาส เพชรไทย	45	ม.6	ค้าขาย	50000	ก่อสร้าง
6. กรรมการ	นางสุนันทา จันทร์กลาง	39	ม.6	เกษตร	45000	เกษตรกร
7. กรรมการ	นายประดิษฐ์ อิ่มจันทิก	42	ม.3	เกษตร	42000	เกษตรกร
8. กรรมการ	นายชูชาติ แซ่ลือ	48	ม.6	เกษตร	45000	เกษตรกร
9. กรรมการ	นายประจวบ ไร่สูงเนิน	50	ป.4	เกษตร	40000	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
10. กรรมการ	นางบัวลอย พุกจันทิก	39	ม.3	เกษตร	40000	เกษตรกร
11. อนุกรรมการ	นายบรรจง ไร่สูงเนิน	57	ป.4	เกษตร	40000	ผู้ใหญ่บ้าน
12. อนุกรรมการ	นางภิญญา เหล่าเชื้อ	42	ป.6	เกษตร	45000	เกษตรกร
13. อนุกรรมการ	นางประจวบ หรั่งจันทิก	50	ป.6	เกษตร	40000	เกษตรกร
14. อนุกรรมการ	นายสมาน รอดกระโทก	46	ม.3	เกษตร	45000	เกษตรกร
15. อนุกรรมการ	นายรัชชัย เขียนพลกรัง	39	ม.3	เกษตร	50000	เกษตรกร

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

3.1 ระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

- มีแล้ว

3.2 ระเบียบข้อบังคับ

- มีข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ(การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชะระคินเงินกู้

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน

3.3 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทูลดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันหมู่บ้านมีสมาชิกแล้ว ดังนี้

4.1. จำนวนกลุ่ม/องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบันมีจำนวน 6 กลุ่มดังนี้

ตารางที่ 2.2 กลุ่มองค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม	จำนวน สมาชิก(คน)	วันที่จัดตั้งขึ้น	เงินทุนสะสม (บาท)
1	กลุ่ม กข.คจ.	กลุ่มสงเคราะห์คนชรา	113 คน/ปี	2540	-
2	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ส่งเสริมเงินกู้	130	-	-
3	กลุ่มสหกรณ์กองทุนชา	-	50	พ.ศ.2544	5,334
4	กลุ่มซื้อปุ๋ย	กองทุนส่งเสริมอาชีพ	40	พ.ศ.2543	-

4.2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีสมาชิกแล้ว 105 คนและสมาชิกประเภท องค์กร / กลุ่มในชุมชน 4 กลุ่ม

4.3. จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาคหรือให้เปล่า ในปัจจุบันดังนี้

- เงินออม / เงินถือหุ้น เป็นเงิน 4,270 บาท ณ วันที่ 24 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544

4.4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

- เปิดบัญชีแล้ว เลขที่บัญชีกองทุน 1 ล้านบาท 06-4307-20-063900-1 ธนาคารออมสินสาขา สีคิ้ว และ เลขบัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4307-20-063901-0 วันที่เปิดบัญชีเงินล้าน วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2544 จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบัน เป็นเงิน 17,831.57 บาท

4.5 หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านหรือไม่

- มี

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงมีดังนี้ ให้สมาชิกมีสิทธิกู้โดยทั่วถึงกัน จากความพร้อมของแต่ละสมาชิกเป็นหลัก

5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง มีดังนี้ จะให้สมาชิก ที่กู้ไปแล้วส่งคืนภายใน 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย แล้วให้สมาชิกคนใหม่กู้ต่อในปีที่ 2 เพื่อหมุนเวียน

5.3. กองทุนหมู่บ้าน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

ตารางที่ 2.3 กิจกรรมที่ให้กู้ยืมของกองทุนหมู่บ้าน

ลำดับที่	กิจกรรมที่ให้กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ระยะเวลาชำระคืน (เดือน/ปี)	ข้อกำหนดหรือเงื่อนไข สำคัญ
1	กู้เพื่อประกอบอาชีพ	ไม่เกิน 20,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น+ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
2	กู้เพื่อการแปรรูป	ไม่เกิน 20,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น+ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
3	กู้ฉุกเฉิน	ไม่เกิน 20,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น+ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
4	ลดรายจ่าย	ไม่เกิน 5,000	6	1 ปี	ต้องชำระคืนทั้งต้น+ดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

5.4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

- ความพร้อมของสมาชิกผู้กู้เงิน
- อาชีพผู้กู้เงิน และระเบียบการกู้ยืม

5.5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ วิธีดังนี้

- ใช้มาตรการทางสังคม โดยการประชาคม เพื่อการทวงหนี้
- ต้องให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ

- ดำเนินการตามกฎหมาย

5.6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการกู้ ประกอบด้วยผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ ยึดเงินหุ้นของสมาชิก ยึดหลักทรัพย์

5.7. วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยคืนตามสัญญา คือ

- ส่งหน่วยเร่งรัดหนี้สินติดตามทวงถาม
- ใช้เวทีประชาคม

5.8 แนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านมีแนวทางดังนี้

(1) คืนเงินปันผลให้กับสมาชิก	50%
(2) สาธารณะประโยชน์	10%
(3) ตอบแทนคณะกรรมการ	20%
(4) บริหารกลุ่ม	20%

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ตำบลทับมา ประกอบด้วยสาระสำคัญอยู่ 5 เรื่อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านทับมา ตั้งอยู่เลขที่ 1/1 หมู่ 10 ตำบลสี่คิ้ว อำเภอสี่คิ้ว จังหวัด นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30140 เบอร์โทรศัพท์ 01-9973089 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ประกาศคัดเลือกแต่งตั้งคณะกรรมการวันที่ 22 กรกฎาคม 2544 เวลา 19.30 น เป็นต้นไป
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
  - (1) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ
  - (2) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อแปรรูป
  - (3) เป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมเงิน
4. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้
  - (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล
  - (2) ดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
  - (3) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 10 บาท ต่อ 1 คน
  - (4) เงินฝากสัจจะ (หุ้น) 10 – 500 บาท
5. คุณสมบัติของสมาชิก
  - (1) เป็นคนในหมู่บ้านและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านทับมา ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
  - (2) บุคคลนั้นต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 65 ปี
  - (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
  - (4) สมาชิกต้องเปิดบัญชีฝากเงินที่ธนาคารออมสิน
  - (5) เป็นผู้ประพฤติตนดีไม่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
  - (6) จะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติการค้างชำระหนี้
6. การสมัครเป็นสมาชิก
  - (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
  - (2) ผู้มีคุณสมบัติของสมาชิก สามารถยื่นสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสมาชิกสมัครได้ทั้งลักษณะบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
  - (3) สถานที่สมัคร ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์ เลขที่ 1/1 หมู่ที่ 10 ตำบลสี่คิ้ว อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

(4) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม โดยมติเห็นชอบ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุน

7. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

(1) เสียชีวิต

(2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

(3) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าจะด้วยประการใด

(4) ผู้กู้ยืมเงินนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญาให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวน โดยทันที แต่ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสมาชิกห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี

8. คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านทับม้า มีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน ซึ่งแบ่งหน้าที่และฝ่ายต่าง ดังนี้

1. นายลำราญ	เชื้อจันทิก	ประธานกองทุน
2. นายเพทาย	ทรงเจริญ	รองประธาน
3. นางเล็ก	ซ่อมจันทิก	เลขานุการ
4. นางสาวสุปราณี	เผือกจันทิก	เหรัญญิก
5. นายโอภาส	เพชรไทย	คณะกรรมการเงินกู้
6. นางสุนันทา	จันทร์กลาง	คณะกรรมการเงินกู้
7. นายประดิษฐ์	อิมจันทิก	คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริม
8. นายชูชาติ	แซ่ด้อ	คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริม
9. นายประจวบ	ไป่สูงเนิน	คณะกรรมการตรวจสอบ
10. นางบัวลอย	พุกจันทิก	คณะกรรมการตรวจสอบ
11. นายบรรจง	ไป่สูงเนิน	อนุกรรมการที่ปรึกษา
12. นางภิญญา	เหล่าซื่อ	อนุกรรมการที่ปรึกษา
13. นางประจวบ	ห้วนจันทิก	อนุกรรมการที่ปรึกษา
14. นายสมาน	รอดกระโทก	อนุกรรมการที่ปรึกษา
15. นายรัชชัย	เขียนพลกรัง	อนุกรรมการที่ปรึกษา

8. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

(1) ปันผลค่าหุ้นคืนสมาชิก 30 %

(2) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ 20 %

(3) ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 20 %

(4) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน 20 %

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกองทุนบ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้กองทุนให้กับสมาชิก ดังนี้

1. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยครบคร่าวละ 1 ราย ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

2. ลักษณะโครงการ สมาชิกยื่นขอเงิน ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติก็คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

3. วงเงินกู้ ให้สมาชิกกู้ได้รายละ 20,000 บาท หรือไม่เกิน 50,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการควรอนุมัติเงินกู้รายได้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมด เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท จะต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน / และบุคคลค้ำประกัน

4. การทำสัญญาเงินกู้ ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการไว้ 1 ชุด ตามแบบและเงื่อนไข

(1) ถ่ายสำเนาเอกสารสำคัญอย่างละ 1 ชุด ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนสมรส

(2) ผู้ค้ำประกัน 2 คน และต้องเป็นสมาชิกกองทุนเท่านั้น และหัวหน้าครอบครัว 1 คน ค้ำประกันได้ 2 ครั้ง

(3) คู่สมรส (ถ้ามี) ต้องลงลายมือชื่อให้คำยินยอม

(4) มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

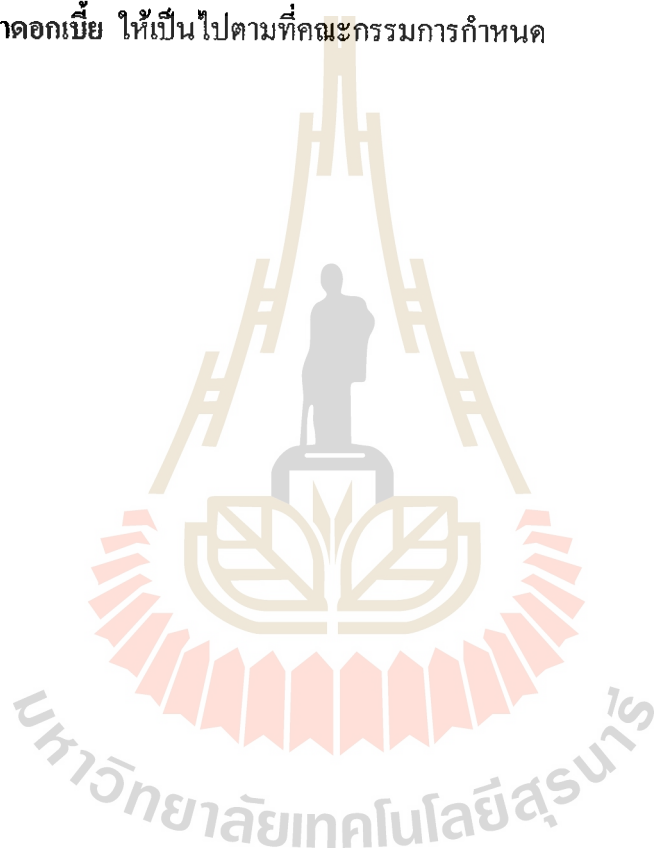
(5) มีพยานหรือผู้รู้เห็น เช่น ค้ำประกัน

(6) การกู้ กู้เงิน ได้ตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อ 1 ราย ต่อ

1 ปี

(7) คณะกรรมการไม่มีสิทธิค้ำประกันเงินกู้ใด ๆ ทั้งสิ้น

1. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้
  - 5.1 โฉนดที่ดิน หลักทรัพย์
  - 5.2 ผู้ค้ำประกัน 2 คน
2. การชำระคืนเงินกู้
  - 6.1 ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในกำหนด 1 ปี
  - 6.2 กรณีผู้กู้ผิดสัญญาส่งคืนเงินต้น ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 50 สตางค์ ต่อวัน เพิ่มจากดอกเบี้ยปกติ ภายใน 7 วัน ถ้าเกินกำหนดพิจารณาสอบถามผู้ค้ำประกัน
3. อัตราดอกเบี้ย ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการ แบบชีพพีเอ็มเดล (CIPP Model)

สต๊อฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for jauging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ คือ

- (1) ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
- (2) ขั้นตอนของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
- (3) ขั้นตอนของการเสนอสารนิเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ
- (4) ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

7.1 ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

- (1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารนิเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการระมัดระวังและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
- (2) ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิผลและเป็นรูปแบบทั่ว ๆ ไป
- (3) ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา (Context) ควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ (ดังรูปที่ 1)
- (4) การตัดสินใจประกอบด้วขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ออกแบบเลือกและปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ
- (5) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย
- (6) การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (Cycle) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

7.2 รูปแบบของการประเมินแบบ (CIPP MODEL)

รูปแบบของการประเมินแบบซีพพี มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะทำการประเมิน

1. การประเมินบริบท หรือ สภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากร การรวมกลุ่ม ผู้นำ ความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนเพื่อเป็นการระดมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง

- (1) การจัดทำนิตประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- (2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- (3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
- (4) การปรับปรุง โครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกันว่าทำอย่างไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลและแปลความหมายที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

4.1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้ สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

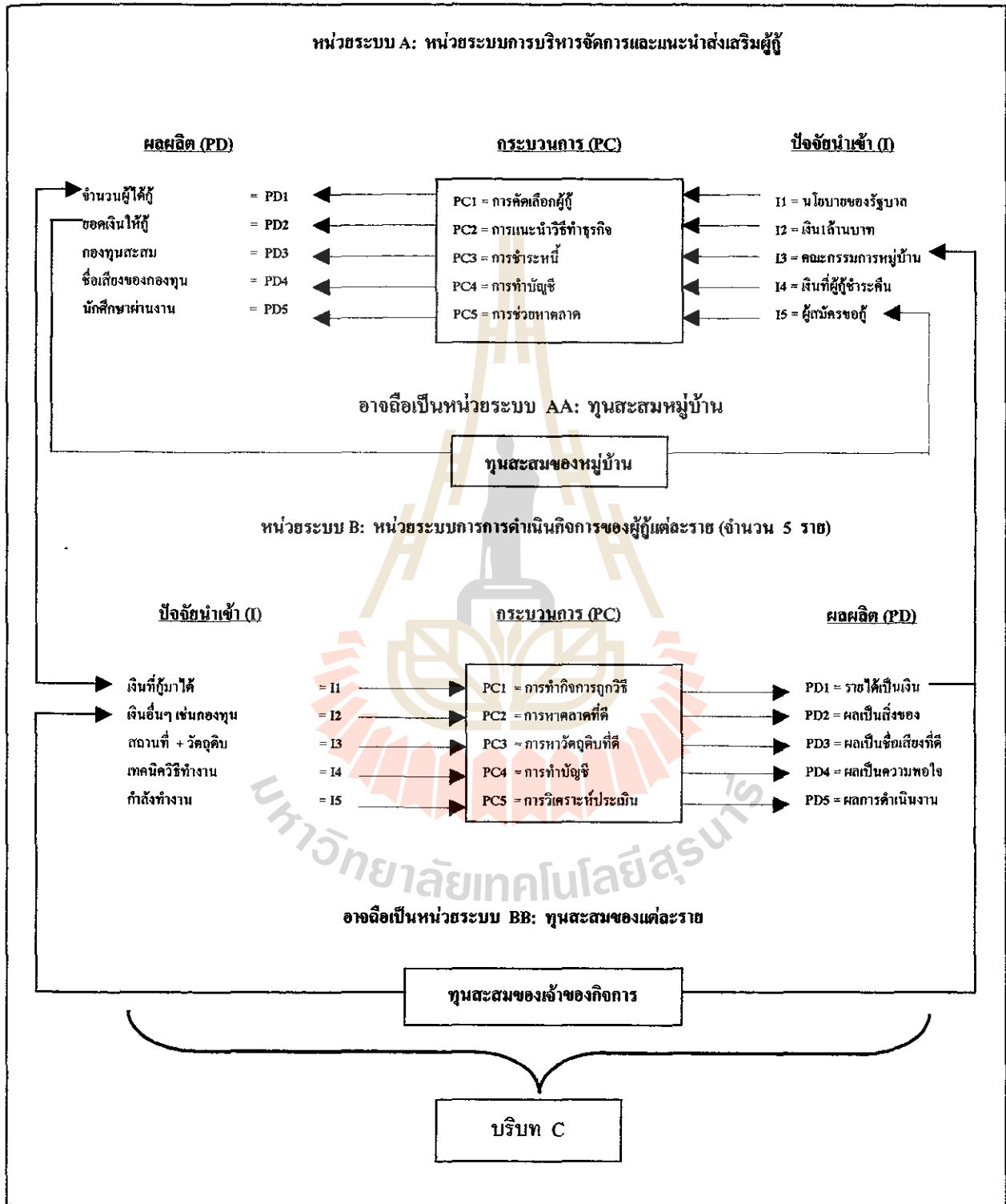
4.2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

4.3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

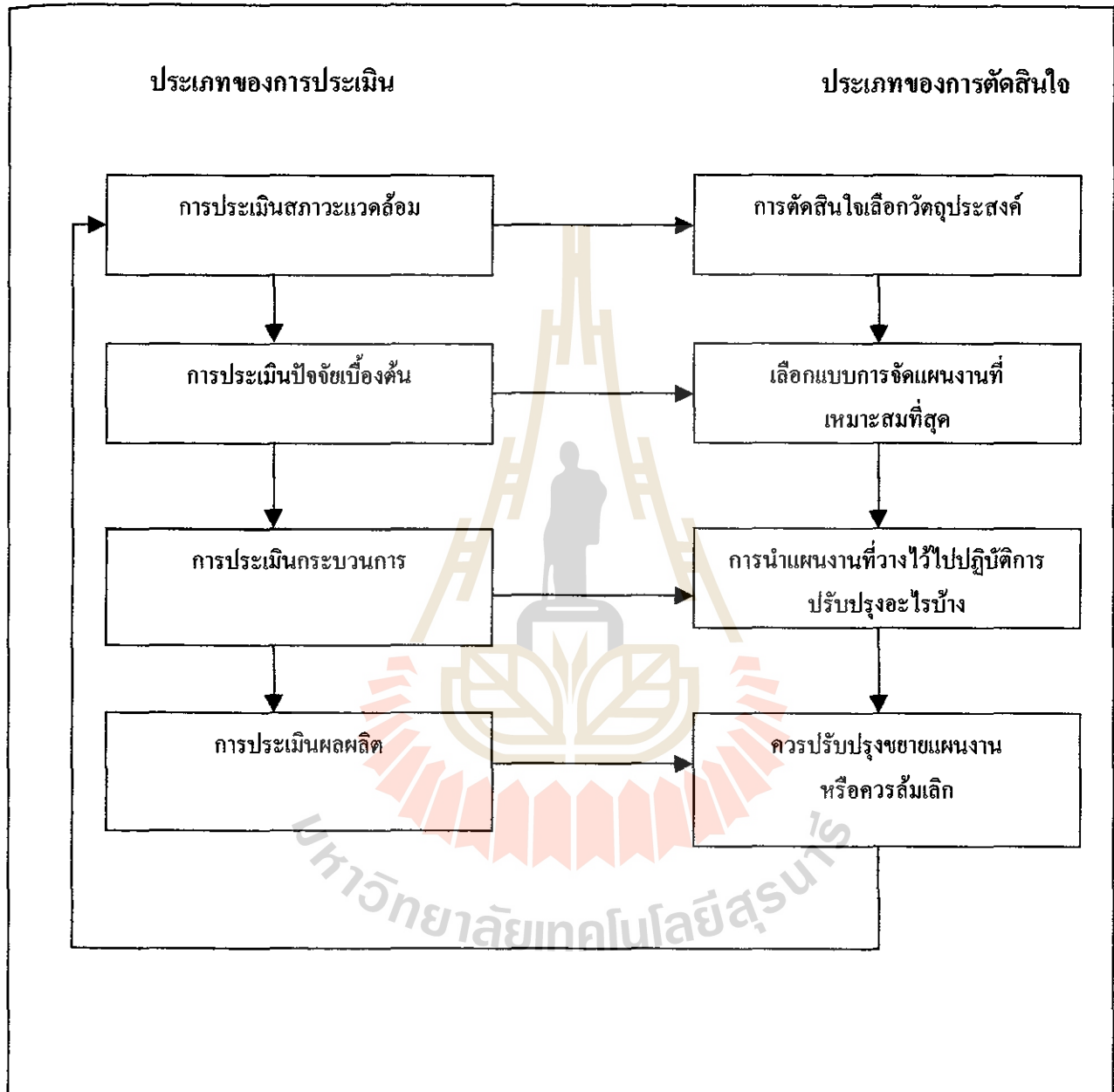

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซิฟท์ โมเดล” ซึ่งมี ส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525)

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิปพ์

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. **วิเคราะห์บริบท (Context Analysis)** เป็นการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน

2. **วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น (Input Analysis)** เริ่มต้นนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษา ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครบัณฑิตเพื่อเข้าร่วมโครงการ

3. **วิเคราะห์กระบวนการของโครงการ (Process Analysis)** จัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน ดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้บัณฑิตศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา และปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม (บร.1 - บร.12) ในการเก็บข้อมูลคณาจารย์ นิเทศก์ ติดตามและนิเทศก์ ช่วยเหลือนักศึกษาในพื้นที่การปฏิบัติงานและนักศึกษาต้องรายงาน ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแก่คณาจารย์นิเทศก์

4. **วิเคราะห์ผลของโครงการ (Output Analysis)** เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วจำนวน เงินกองทุน 1 ล้านบาทยังอยู่ บัณฑิตที่ว่างงานมีรายได้ เป็นผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งจะได้รับการประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็น ห้องเรียนมีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการบริหารจัดการกองทุนที่มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจำนวนรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยในรูปของสารนิพนธ์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 9 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ครั้งนี้ต้องใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ เรียกว่า “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) โดยใช้ตัวอย่างของหน่วยระบบ อักษรย่อดังกล่าวมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	ผลผลิตของหน่วยระบบ

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1.1 หลักการของแนวคิดไทเลอร์ แบบดั้งเดิมจำแนกเป็น 4 ประการ คือ

- (1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- (2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์
- (3) เลือกรูปแบบที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- (4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1.2 กรอบแนวคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกเป็น 6 ส่วนคือ

- (1) การประเมินจุดประสงค์
- (2) การประเมินแผนการเรียนรู้
- (3) การประเมินเพื่อแนะแนวทางในการพัฒนาโครงการ
- (4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- (5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- (6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตีเฟน (Scriven's Evaluation Idedogies and Model) สตีเฟน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์ และครอนบาค เข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการ หรือไม่โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ

(1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการ โครงการระยะต่อไป

(2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

2.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนินการโครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ค่อนข้างยาก

นอกจากนี้สตีเฟนได้จำแนกการประเมินสิ่งที่ประเมินเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินโครงการ

(2) การประเมินความคุ้มค่า (Pagoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

3. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมิน” ตามความของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดการระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการ โครงการ ซึ่งอัลคิน ได้จำแนกการประเมินตามวัตถุประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน เป็น 5 ส่วน ได้แก่

3.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการ โครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

3.3 การประเมินระหว่างการดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากน้อย เพียงใด

3.4 การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรอง ปรับเปลี่ยน ขยาย หรือขยายโครงการต่อไป

อัลคิน ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มต้นตั้งแต่ประเมินจุดประสงค์จนกระทั่ง การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ แต่ยังคงขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายการเฉพาะซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

ตอนที่ 1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบในการประเมิน

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ การตัดสินใจ โดยได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

- (1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- (4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงาน ผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน
14. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

ตอนที่ 2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมิน แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

2.1.1 ตัวชี้วัด ของหน่วยระบบการบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- (1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- (2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- (3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- (4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indication)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- (1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- (2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- (3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- (4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indication)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.2.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลบริบทภายในหมู่บ้าน

(2) กำหนดแหล่งข้อมูล โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งจะพิจารณาจาก สิ่งที่ต้องการจะทราบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

(3) เลือกกลุ่มตัวอย่าง จากสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น จากคณะกรรมการกองทุนสมาชิกผู้กู้ และสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน

(4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการ และพิจารณาว่าวิธีไหนจะเหมาะสมที่สุด เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

(5) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมจากสถานการณ์จริงมีการวางแผนและเตรียมการก่อนทำการเก็บข้อมูล เช่น การจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

2.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การสังเกต (Observation) และบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตจากพฤติกรรม ของกลุ่มเป้าหมาย (สมาชิก) โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

(2) การสัมภาษณ์ (Interview) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) โดยการสนทนากับคณะกรรมการกองทุน สมาชิกในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นจะมีทั้งการสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบในสิ่งที่กำหนด ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและการสัมภาษณ์เรื่องทั่วไป

(3) การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Dession) จากการจัดเวทีชาวบ้าน เวทีประชาคม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดโดยรวมและความต้องการที่หลากหลายของคนใน ชุมชน

(4) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลหาข้อมูลที่ต้องการ

2.2.3 การสังเคราะห์ข้อมูล

ในการสังเคราะห์เพื่อประเมินโครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณ และเชิง คุณภาพโดยที่

(1) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantiative Data) เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เป็นต้น

(2) การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นสังเคราะห์ข้อมูลที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น โดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

ตอนที่ 3 ตัวชี้วัด บริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท (C)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น
ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- 1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ
สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2.2 สภาพปัจจุบัน
- 2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2.4 ด้านวัฒนธรรม
- 2.5 ข้อมูลด้านการปกครอง

3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 3.4 หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- 3.3 อาชีพหลักของผู้กู้
- 3.4 รายได้ของครอบครัว
- 3.5 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ตอนที่ 4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
  - 2.2 เงิน I ล้านบาท
  - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
  - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
  - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
  - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
  - 3.3 การรับชำระหนี้
  - 3.4 การทำบัญชี
  - 3.5 การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
  - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
    - (1) จำนวนผู้กู้
    - (2) ยอดเงินให้กู้
  - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
    - (1) จำนวนผู้กู้ที่ได้
    - (2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
    - (3) การขยายกิจการของผู้กู้
    - (4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
  - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
    - (1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

- (2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- (3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- (4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกันตัวชี้วัดระดับประเทศ ของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น

- (1) ความยากจนของประเทศ
- (2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- (3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- (4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- (5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- (6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- (7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

- (1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- (2) สภาพปัจจุบัน
- (3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- (4) ด้านวัฒนธรรม
- (5) ข้อมูลด้านการปกครอง

- 1.3 **ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว** ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - (1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
  - (2) ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว
  - (3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
  - (4) หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้
  - (5) อาชีพหลักของผู้กู้
  - (6) รายได้ของครอบครัว
  - (7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. **วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B** ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 2.1 เงินที่กู้มาได้
  - 2.1 เงินอื่น ๆ
  - 2.1 สถานที่ และวัตถุดิบ
  - 2.1 เทคนิควิธีทำงาน
  - 2.1 กำลังทำงาน
3. **ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B** ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
  - 3.2 การหาตลาดที่ดี
  - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
  - 3.4 การทำบัญชี
  - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. **ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B** แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
  - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
    - (1) รายได้เป็นเงิน
    - (2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
  - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
    - (1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
    - (2) ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วย

ตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- (1) ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
- (2) ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- (3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทย ตกต่ำและวิกฤตเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้ยืมสินจากต่างประเทศเพื่อกู้วิกฤตเศรษฐกิจของไทย แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุสำหรับประชากรในกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรมนั้นค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ยากจนและน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มานั้นมีราคาที่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นเหตุให้ประเทศต้องตกอยู่ในความยากจน

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

SME คือ ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางโดยย่อมาจาก Small and Medium Enterprises เนื่องจากรัฐเริ่มให้ความสำคัญ สนใจกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการขนาดกลาง และเล็กอย่างชัดเจนเพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยมีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ SME จึงไม่ใช่กิจการในลักษณะเดิม แต่จะต้องมีลักษณะใหม่ คือ

- (1) เป็นธุรกิจที่สามารถขายได้ในบาท โชน และดอลลาร์ โชน
- (2) ต้องเป็น SME ที่ผลผลิตมีดีไซน์ และมีคุณภาพที่ตลาด โลกต้องการ และยอมรับได้
- (3) จะมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร การออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากลโดยมีหุ้นส่วนผู้บริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลก ที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและร่วมเป็น เจ้าของร่วมเสี่ยง
- (4) จะต้องมีความเข้าใจตลาดของตนอย่างแท้จริง
- (5) จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด
- (6) จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้อง ไม่มองหา แหล่งเงินทุนในประเทศ เท่านั้น

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในรูปแบบของภาคเกษตรกรรม เช่น การส่งออกข้าว การส่งออกอาหารสัตว์ การส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งแต่ละปีการส่งออกสินค้าจำพวกนี้มีความสำคัญแต่ก็ไม่มากเท่ากับการรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่สินค้าที่ซื้อเข้ามาจะเป็นจำพวกสินค้าสิ้นเปลือง เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ ซึ่งแต่ละปีไทยเสียดุลทางการค้ามาก ซึ่งทำให้ ส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ทางที่ดีต้องลดการขาดดุลการค้าโดยการประหยัดเพื่อการซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะได้ลดน้อยลงอาจทำให้สภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศลดน้อยลงก็ได้

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทย มีสภาพแวดล้อมที่เลวลงเป็นอันมากเนื่องจากว่าคนไทยส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว ไม่รู้จักรักษาสมคูลทางธรรมชาติ ยิ่งในเขตเมืองหลวงสภาวะมลพิษทางอากาศยิ่งทวีคูณมาก ผู้คนเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งโรคภูมิแพ้ โรคหอบ โรคหืด ฯลฯ และในต่างจังหวัดก็มีการตัดไม้ทำลายป่ากัน บุกรุกที่ป่าสงวน ทำให้อากาศร้อน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อหน้าแล้งก็แล้งจัดถ้าอยากให้ประเทศมีสภาวะเหมือนเดิมทุกคนในประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมคูลธรรมชาติ และต้องไม่ทำร้ายธรรมชาติกันเหมือนที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้ามีราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอดจึงต้องหาหนทางต่าง ๆ โฉนการกู้ยืมเงินจากนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันทางการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มีกำลังใจการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดทุนของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืนทำให้เกิดความเดือนร้อนจากการเป็นหนี้สินของ ประชาชน

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไปจะเกิดผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมืองผู้คนต่างเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาวะครอบครัวจากขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนในชนบทหันเหเข้ามาหางานทำในเมืองกันมากขึ้นเห็นเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีผู้คนอยู่ ทำให้สังคมในท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่นเปลี่ยนไปคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองใหญ่ เหลือไว้แต่เด็กกับคนชราที่อยู่เฝ้าบ้านเพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการ และสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้คนไทยเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่อย่างมาก โดยหันมานิยมวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกิน , การแต่งตัว , การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งค่านิยมนี้ทำให้คนไทยต้องเสียดุลทางการค้าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำเข้าสินค้าบางประเภท สิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่ผิด ๆ ถ้าคนไทยมองย้อนกลับมาและใช้ชีวิตเหมือนเดิมที่ปู่ย่าเราได้ปฏิบัติกันมานาน ประเทศไทยก็คงไม่เป็นหนี้สินต่างประเทศมากมายขนาดนี้ก็ได้

2. บริบทระดับท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1. ที่มาของชื่อหมู่บ้านทับม้า

ในสมัยรัชการที่ 3 เจ้านุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ โดยยกกองทัพมากวาดค้อนชาวเมืองโคราชไปเป็นเชลย รัชกาลที่ 3 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าเมืองสระบุรียกทัพมาช่วย แต่พอถึงศึกก็สงบแล้ว จึงได้ยกทัพกลับ และได้พัก ณ หนองน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันก็คือลำน้ำลำตะคอง ที่ตั้งของหมู่บ้านทับม้านั่นเอง นับเป็นเวลากว่า 100 ปีมาแล้ว

คำว่า “ทับม้า” เพี้ยนมาจากคำว่า “กองทัพม้า พักม้า”

2. คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านทับม้า

บ้านทับม้าเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณกว่า 100 ปี โดยมีกลุ่มอยู่ 3 กลุ่มที่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านทับม้า คือ คนกลุ่มแรก นายจัน เพชรไทย อพยพมาจากตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มาตั้งบ้านเรือนพร้อมลูกหลานประมาณ 4-5 หลังคาเรือน กลุ่มที่สอง นายแห้ว อิ่มจันทิก อพยพมาจากตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มคนที่สาม นายคง หรรณจันทิก อพยพมาจากตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เหตุที่ต้องอพยพมาอยู่ที่นี้เพราะมาทำการเกษตร สมัยก่อนที่หมู่บ้านทับม้าเป็นป่าไผ่ที่อุดมสมบูรณ์มีคลองน้ำไหลฝ่ายตลอดทั้งปี ซึ่งทำให้เกษตรกรมีผลผลิตได้ตามความต้องการ

ผู้ใหญ่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน มีดังนี้

1. นายผ่อง เกิดจันทิก เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก
2. นายจุม เชื้อจันทิก เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2
3. นายแดง เพชรไทย เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3
4. นายเลื่อน เชื้อจันทิก เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 4
5. นายบรรจง โป้สูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2538

3. สภาพทางภูมิศาสตร์หมู่บ้านทับม้า

ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้าน เป็นป่าไผ่ เป็นไร่ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มีคลองน้ำไหลผ่าน ฝนตกตามฤดู แล้วจึงมีประชากรมาอาศัยที่ละเล็กทีละน้อย จนมาถึงปัจจุบัน

4. อาชีพ (อาชีพหลัก / รอง)

4.1 อาชีพเกษตรกรรม

- (1) ปลูกข้าว
- (2) ปลูกถั่วเขียว
- (3) ปลูกมันสำปะหลัง
- (4) ปลูกอ้อย
- (5) ปลูกปอ
- (6) ปลูกข้าวโพด
- (7) ปลูกละหุ่ง

4.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์

- (1) วัว
- (2) เป็ด
- (3) หมู
- (4) ปลา
- (5) ควาย
- (6) ไก่
- (7) แกะ

4.3 อาชีพค้าขาย

- (1) ขายของชำ
- (2) เปิดตู้ซ่อมรถยนต์
- (3) ซ่อมมอเตอร์ไซค์

5. อาชีพเดิมที่เลิกทำไปแล้ว คือ

5.1 อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเลิกปลูกพืช ดังนี้

(1) ปลูกละหุ่ง เลิกไปเพราะ สภาวะทางการตลาด ให้ราคาตกต่ำ จึงไม่นิยมปลูก เลิกเมื่อ พ.ศ. 2539

(2) ปลูกปอ เลิกไปเพราะ ไม่มีน้ำแช่ จึงไม่นิยมปลูก เลิกเมื่อ พ.ศ. 2539

6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น

- (1) จักรอุตสาหกรรมในครัวเรือน เมื่อ พ.ศ. 2545
- (2) อาชีพบริการ (เครื่องไฟ) เมื่อ พ.ศ. 2545

7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค

7.1 ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านทับม้า มีสภาพเป็นถนนแบบ คอนกรีต

- (1) เป็นถนนลูกรัง เมื่อ พ.ศ. 2511 ยาว 5 กิโลเมตร
- (2) ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านทับม้า เมื่อ พ.ศ. 2528
- (3) ประปาหมู่บ้านทับม้าสร้าง เมื่อ พ.ศ. 2542

2.2 สภาพปัจจุบัน

1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน

บ้านทับม้า อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอสีคิ้ว

2. อาณาเขตติดต่อ

บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จด	บ้านหนองรี	ตำบลสีคิ้ว	อำเภอสีคิ้ว
ทิศใต้	จด	บ้านคูขนวน	ตำบลมิตรภาพ	อำเภอสีคิ้ว
ทิศตะวันออก	จด	บ้านถนนคต	ตำบลสีคิ้ว	อำเภอสีคิ้ว
ทิศตะวันตก	จด	บ้านหนองน้ำขุ่น	ตำบลลาดบัวขาว	อำเภอสีคิ้ว

3. การคมนาคม

การเข้าสู่หมู่บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 มีเส้นทางที่พาหนะสามารถเข้าไปได้ถึงเพียงเส้นทางเดียว มีถนนไปยังอำเภอที่เป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดจากหมู่บ้านถึง 1 สาย ห่างจากอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลาดยาง ระยะทาง 3 กิโลเมตร

การเดินทาง มีรถโดยสารผ่านตลอด เพราะว่าเป็นเส้นทางผ่านระหว่าง หมู่บ้านลาดบัวขาว, บ้านใหม่สำโรง, บ้านหนองน้ำขุ่น, บ้านทับม้า, บ้านสีคิ้ว ท่ารถจะอยู่ในบริเวณกลางตลาดสด หรือใกล้ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น การเดินทางสะดวก ส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะมีพาหนะเป็นของตัวเอง โดยจะขับรถจักรยานยนต์ไปยังอำเภอมากกว่าขึ้นรถโดยสารส่วนการติดต่อภายในหมู่บ้าน จะมีถนนหลักในหมู่บ้าน 1 สาย นอกนั้นเป็นเส้นทางเดินเล็ก ๆ ที่สามารถเดินต่อทะเลูกันได้

4. ลักษณะประชากร

จากการสำรวจหมู่บ้านทับม้า หมู่ที่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 113 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 555 คน เป็นชาย 266 คน หญิง 289 คน อาชีพส่วน

ใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร มีพื้นที่ 5,700 ไร่ พื้นที่นา 1,800 ไร่ พื้นที่สวน 200 ไร่ พื้นที่ไร่ 3,700 ไร่ แบ่งเป็นที่อยู่อาศัยและโรงเรียน จำนวน 300 ไร่

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	266	47.93
- หญิง	289	52.07
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	40	7.20
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	26	4.68
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	34	6.13
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	30	5.40
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	37	6.67
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	265	47.75
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	62	11.17
60 ปี ขึ้นไป	61	10.99
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	65	57.52
ระดับมัธยมศึกษา	35	30.98
นักศึกษาผู้ใหญ่	10	8.85
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	2.65
รวม	113	100

ผลการจำแนกจำนวนประชากรจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรภายในหมู่บ้านช่วงอายุระหว่าง 18 - 50 ปี มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและครอบครัวเพราะส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยแรงงาน ส่วนระดับการศึกษาจะเห็นได้ว่าในหมู่บ้านมีการศึกษาในระดับที่ต่ำมาก

ตารางที่ 4.2 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว
1,000 - 5,000	10
5,001 - 10,000	18
10,001 - 20,000	39
20,001 - 30,000	41
30,001 - 50,000	15
50,001 - 100,000	10

เมื่อดูรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านจะเห็นได้ว่า มีความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

4. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
สระน้ำ	14	/	-
คลอง	1	/	-
ห้วย	1	/	-
ฝายกั้นน้ำ	2	/	-

จากตารางการใช้น้ำจะเห็นว่าบ้านทับน้ำ หมู่ 10 มีน้ำใช้ตลอดปีซึ่งเป็นผลดีทางการเกษตรของชาวบ้าน

2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดบ้าน

1. วิชาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน

1.1 อาชีพหลัก คือ

1.1.1 เกษตรกรรม ได้แก่

- (1) มันสำปะหลัง
- (2) ข้าวโพด
- (3) ถั่วเขียว
- (4) อ้อย
- (5) ข้าว

1.1.2 เลี้ยงสัตว์ ได้แก่

- (1) วัว
- (2) เป็ด
- (3) หมู
- (4) แกะ
- (5) ควาย
- (6) ไก่
- (7) ปลา

1.2 อาชีพรอง คือ

1.2.1 ค้าขาย ได้แก่

- (1) ขายของชำ
- (2) ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์
- (3) เปิดอยู่ซ่อมรถยนต์

1.2.2 บริการ ได้แก่

- (1) เครื่องเสียง
- (2) จักรอุตสาหกรรม

2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

2.1 มีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 5,700 ไร่ แบ่งออกเป็น 13 ส่วน คือ

- ที่นา 1,800 ไร่
- ที่สวน 200 ไร่
- ที่ไร่ 3,700 ไร่

2.2 มีผลผลิตด้านทำนาทั้งหมดหมู่บ้านปีละ จำนวน 1,844 กระสอบ

(1) ขาย 265 กระสอบ

(2) เก็บไว้รับประทาน 779 กระสอบ

2.3 ทั้งหมดหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 805 กระสอบ ใช้ปุ๋ยคอก 480 กระสอบ

3. จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย

3.1 ครอบครัวยุคใหม่ที่มีที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย

จำนวน 1-5 ไร่ มีจำนวน 8 ครอบครัวยุคใหม่

6-10 ไร่ มีจำนวน 12 ครอบครัวยุคใหม่

11-12 ไร่ มีจำนวน 15 ครอบครัวยุคใหม่

21-50 ไร่ มีจำนวน 24 ครอบครัวยุคใหม่

50 ไร่ขึ้นไป มีจำนวน 9 ครอบครัวยุคใหม่

3.2 การประกอบอาชีพ

(1) ทำนา 85 ครอบครัวยุคใหม่

(2) ทำไร่ 85 ครอบครัวยุคใหม่

(3) ค้าขาย 12 ครอบครัวยุคใหม่

(4) รับจ้าง 22 ครอบครัวยุคใหม่

(5) รับราชการ 4 ครอบครัวยุคใหม่

(6) ผู้มีอาชีพทำนา แต่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มี 30 ครอบครัวยุคใหม่

3.3 ประเภทการทำนา

(1) นาหว่าน 100 ไร่ เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2542

(2) นาดำ 50 ไร่

4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

4.1 ร้านค้า

ในหมู่บ้านมีร้านค้าทั้งหมด 11 ร้าน ดังนี้

(1) ร้านนางวรรณี แฉ่งบ้าน บ้านเลขที่ 1/7

(2) ร้านนางสาวสุปราณี เชื้อจันทิก บ้านเลขที่ 44/3

(3) ร้านนายทองสวรรค์ นามลิวัน บ้านเลขที่ 17/1

(4) ร้านนายถนอม ถูมา บ้านเลขที่ 24/1

(5) ร้านนางบุญเรือน เชื้อจันทิก บ้านเลขที่ 1/1

(6) ร้านนายวิชัย	แสงหิรัญ	บ้านเลขที่ 37/1
(7) ร้านนางภิญญา	เหล่าซื่อ	บ้านเลขที่ 1/6
(8) ร้านนางอำพร	แช่ลือ	บ้านเลขที่ 32/3
(9) ร้านนางเป้า	กลางประพันธ์	บ้านเลขที่ 45
(10) ร้านนางการदार	เพี้ยชัย	บ้านเลขที่ 7/7
(11) ร้านนางจำปา	พรมกลาง	บ้านเลขที่ 11/7

สำหรับสินค้าภายในร้าน ได้แก่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก สบู่ ยาสระผม อาหารแห้ง อาหารสด น้ำ และของชำต่าง ๆ จะเปิดขายเวลาประมาณ 06.00 – 20.00 น. ทุกวัน

4.2 อุ้งษ์มรดกยนต์ มีอยู่ 2 ร้าน

(1) อุ้งษ์ถนัด	เผือกจันทิก	บ้านเลขที่ 20
(2) อุ้งษ์มนตรี	สุระยันต์	บ้านเลขที่ 8/5

สำหรับลูกค้าจะเข้ามาเรื่อย ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นรถสิบล้อ 6 ล้อ จะเปิดเวลาทำการประมาณ 09.00 – 19.00 น. บางครั้งอาจจะเปิดถึงเวลา 22.00 น.

4.3 วัสดุก่อสร้าง มีอยู่ 3 ร้าน

(1) ร้านนายสมจิตร	เพชรประไพ	บ้านเลขที่ 32/5
(2) ร้านนายโอภาส	เพชรไทย	บ้านเลขที่ 32/1
(3) ร้านนายบุญส่ง	ศรีสว่าง	บ้านเลขที่ 32/2

สำหรับสินค้าภายในร้าน ได้แก่ อิฐ หิน ปูน ทราย ไม้ และอื่น ๆ จะเปิดเวลาทำการประมาณ 08.30 - 18.00 น.

5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน

ไม่มีในหมู่บ้านทับม้า

6. โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน

ไม่มีโรงงานในหมู่บ้าน

7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู / จำนวนนักเรียน)

ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน

8. โรคที่เจ็บป่วย

- (1) โรคไข้เลือดออก
- (2) พิการ เช่น พิการทางสมอง หู

9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย

- (1) ศูนย์สาธารณสุขสุขหมู่บ้าน
- (2) โรงพยาบาลสตึก
- (3) โรงพยาบาลมหาราช

2.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ

ชาวบ้านทับม้า ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด คือ นับถือกันตามบรรพบุรุษ วัดจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่านรก – สวรรค์ มีจริง วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านทับม้า

บ้านทับม้าไม่มีวัด แต่จะไปทำบุญที่วัดถนนคด หมู่ที่ 11 ตำบลสตึก ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านทับม้า อยู่บริเวณปากทางเข้าบ้านทับม้า ซึ่งห่างจากบ้านทับม้า ประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นวัดที่ใช้ร่วมกันกับบ้านถนนคด พระที่วัดถนนคด มีอยู่ทั้งหมด 5 รูป และมีภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาโคราช

ชาวบ้านทับม้า มีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้าน ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณี ไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

(1) เดือนสาม หรือ เดือนกุมภาพันธ์ มีประเพณีที่เรียกว่า “บุญผะเหวด” หรือ “บุญมหาชาติ” ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่มีการประดับวัดด้วยก้านกล้วย ต้นอ้อย ตกแต่งให้เหมือนเป็นป่า ชาวบ้าน จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งมีความเชื่อกันว่าการทำบุญในวันนี้จะทำให้ได้พบกับพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้า และจะมักเดินขบวนซึ่งจะเรียกกันว่า “แห่กระร่อน” ซึ่งจะเดินเรียรายเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปบูรณวัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสุขสนุกสนานรื่นเริง

(2) เดือนห้า หรือเดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์ หรือปีใหม่ของชาวไทย มีการรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นสิริมงคลกับตัวเอง การสงฆ์น้ำพระ ทำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้าน และคนจากที่อื่น ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีความสุขสนุกสนานรื่นเริง

(3) เดือนแปด หรือ เดือนกรกฎาคม ทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องอัฐบริวารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านยังให้ลูกหลานที่อยู่ในช่วงเป็นหนุ่มบวชในช่วงนี้ด้วย

(4) เดือนสิบเอ็ด หรือ เดือนตุลาคม ทำบุญออกพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยมีการทอดผ้าป่า และกฐินเข้าวัด เพื่อสร้างบุญกุศล จะได้พบพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้าเพื่อนำเงินไปบูรณะวัด ที่สึกหรอลงไป

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี (เช่น ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การประยุกต์ประเพณีบุญ เป็นต้น)

(1) นายเลื่อน เชื้อจันทิก อายุ 62 ปี เชี่ยวชาญด้าน การประยุกต์ประเพณีบุญ ประสพการณ์ 30 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 10 บ้านทับม้า ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

(2) นายแดง เพชรไทย อายุ 70 ปี เชี่ยวชาญด้าน การประยุกต์ประเพณีบุญ ประสพการณ์ 40 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 10 บ้านทับม้า ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

5. ความเชื่อค่านิยมต่าง ๆ (ศาลปู่ตา)

ชาวบ้านบ้านทับม้า ทั้งหมดนับถือศาลปู่ตา ซึ่งตั้งอยู่กลางบ้านทับม้า ชาวบ้านจะจัดพิธีกรรมขึ้นในเดือนห้าหรือเดือนเมษายน คือ ก่อพระทรายกลางบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง และหมู่บ้านทับม้า

2.5 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน , ไฟฟ้า , ประปา , โทรศัพท์ , หอกระจายข่าว , ศาลาประชาคม , ไปรษณีย์ ฯลฯ

1.1 ถนน

บ้านทับม้ามีถนนถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลาดยาง เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางออกไปยังอำเภอ ส่วนถนนในบ้านทับม้าเมื่อ พ.ศ. 2511 เป็นถนนลูกรัง ความยาว 66.0 เมตร และเริ่มสร้างถนนคอนกรีต เมื่อ พ.ศ. 2544 ความยาว 66.0 เมตร กว้าง 5.00 เมตร หนา 0.5 เมตร โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้ว โครงการก่อสร้างถนน คสล. งบประมาณ 137,700 บาท วันเริ่มสัญญา 18 เมษายน 44 วันสิ้นสุด 16 มิถุนายน 44 ซึ่งมีคณะกรรมการตรวจการจ้าง ดังนี้

(1) นายวิระ	ชโลมพันธ์
(2) นายนิคม	ฉัตรสูงเนิน
(3) นายบรรจง	ไป่สูงเนิน
(4) นายโอภาส	เพชรไทย
(5) นางระเบียบ	ไป่สูงเนิน

1.2 ไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านทับม้า เมื่อ พ.ศ. 2528 ปัจจุบันบ้านทับม้ามีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน โดยมีใช้ไฟฟ้าในแต่ละครัวเรือนมีดังต่อไปนี้

(1) ตู้เย็น	87	เครื่อง
(2) พัดลม	140	เครื่อง
(3) เครื่องปรับอากาศ	2	ครัวเรือน
(4) หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	106	เครื่อง
(5) โทรทัศน์	95	เครื่อง
(6) โทรีขาวดำ	3	เครื่อง
(7) โทรศัพท์	22	เครื่อง
(8) หอกระจายข่าว	1	แห่ง

รวมเครื่องใช้ไฟฟ้า 455 เครื่อง หอกระจายข่าว 1 แห่ง

1.3 ประปาหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านนี้มีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปานี้ตลอดปี จำนวน 113 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ได้ก่อตั้งขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. 2542 โดยเกิดจากหมู่บ้านมีความยากลำบากในการนำน้ำที่จะอุปโภคบริโภคมาใช้เพราะจะต้องเดินทางไปนำมาจากคลองน้ำที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หรือซื้อน้ำจากรถบริการ โดยขายเที่ยวละ 300 – 500 บาท จึงได้เสนอแนวคิดให้ผู้ใหญ่บ้านนำเรื่องของงบประมาณจาก รพช. เพื่อสร้างประปาหมู่บ้านขึ้นจะได้หรือไม่ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจึงเห็นด้วยและได้เรียกประชุมราษฎรหมู่บ้าน ขณะนั้นมีเพียง 113 ครัวเรือน ราษฎรได้เห็นพ้องต้องกันที่จะสร้างประปาหมู่บ้านขึ้น จึงได้ประสานงานกับ รพช.

เพื่อขอให้สนับสนุนงบประมาณ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก รพช. งบประมาณ จำนวน 200,000 บาท และได้ดำเนินการสร้างถึงประปา และวางระบบประปาหมู่บ้านจนแล้วเสร็จดำเนินการได้ ในปีแรกที่เปิดให้บริการได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มใช้น้ำประปาหมู่บ้านนั้น สำหรับบริหารงานประกอบด้วย

- (1) นายบรรจง ใ้สูงเนิน
- (2) นางละออ สิงห์ทอง
- (3) นายเสน่ห์ ใ้สูงเนิน
- (4) นายสุบิน รัตนพันธ์
- (5) นางปราณีศ หอมดวง
- (6) นายไวย ใจจันทิก
- (7) นายสำราญ เชื้อจันทิก
- (8) นายโอภาส เพชรไทย
- (9) นายทองซ้อน กลางประพันธ์
- (10) นายพล หรั้นจันทิก
- (11) นายมนตรี สุริยันต์

ในการให้บริการแก่สมาชิกในปีแรก ในปี พ.ศ. 2542 ได้เก็บค่าบริการใช้น้ำ หน่วยละ 5 บาท ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีโครงการเงินกู้พิเศษภายใต้มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ปีพ.ศ. 2542 ชื่อโครงการ วางท่อประปา งบประมาณ 100,000 บาท แยกเป็น

- (1) นายวีระ ชโลพันธ์ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลสีคิ้ว
- (2) นายบรรจง ใ้สูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านบ้านทับม้า
- (3) นายสุบิน รัตนพันธ์ คณะกรรมการ
- (4) นายสมาน จอดกระโทก คณะกรรมการ
- (5) นางละออ สิงห์ทอง คณะกรรมการ

1.4 โทรศัพท์สาธารณะ

ในหมู่บ้านทับม้า มีตู้สาธารณะ 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่กลางบ้านชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีแต่วัยรุ่นที่ชอบใช้โทรศัพท์มากที่สุด ส่วนมากจะ โทรศัพท์ดอเนนและ เสาร์ - อาทิตย์

1.5 หอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวบ้านทับม้า จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2538 โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ตั้งอยู่บริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน ใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวคราวภายในหมู่บ้าน

1.6 ศาลาประชาคม

ศาลาประชาคมบ้านทับม้า จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2532 ตั้งอยู่บริเวณท้ายหมู่บ้านซึ่งติดกับแม่น้ำลำตะคอง ใช้ประโยชน์ในการจัดประชุมในวาระต่าง ๆ ศาลาประชาคมค่อนข้างเก่าแต่ไม่ถึงกับเก่ามาก ยังใช้ประโยชน์ได้อีกหลายปี และไว้คิดข่าวสารต่าง ๆ ไว้ให้ชาวบ้านทับม้าได้อ่าน

2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ สภาพที่ดิน ฯลฯ ที่เป็นสาระและประโยชน์

2.1 ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

เมื่อก่อนบ้านทับม้าเป็นป่าไม้ไผ่ และเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์

2.2 แหล่งน้ำ แยกออกเป็นดังนี้

(1) ประเภทน้ำดื่มมาใช้

ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีเครื่องเรือนที่ใช้น้ำจากระบบน้ำประปาปีตลอดปี จำนวน 113 เครื่องเรือน นอกนั้นจะซื้อน้ำใช้ สาเหตุที่ซื้อน้ำเพราะว่าบ้านเรือนอยู่ในที่สูง ทำให้แรงดันน้ำไปไม่ถึง

(2) น้ำเพื่อการเกษตร

บ้านทับม้ามีน้ำไหลผ่าน โดยน้ำไหลมาจากเขื่อนลำตะคองและมีฝายน้ำล้นที่หมู่บ้านทับม้าอยู่ 1 แห่ง แต่ปีนี้ไม่มีน้ำ ซึ่งทางการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนหากฝนไม่ตกตามฤดูกาลก็ไม่สามารถทำการเกษตรได้ อย่างเช่น ปี 2544 ปกติชาวบ้านจะปลูกข้าวนาปีและนาปรัง ปีนี้ น้ำที่เขื่อนลำตะคองไม่ปล่อยน้ำมา จึงไม่ได้ปลูกข้าวนาปรังแต่มีการปลูกพืชอย่างอื่นทดแทน คือ ปลูกถั่วเขียว เพราะไม่ต้องใช้น้ำ

(3) แหล่งน้ำ

บ้านทับม้ามีแหล่งน้ำอยู่ 1 แห่ง คือ ฝายน้ำล้น

(4) แหล่งน้ำลำตะคอง

ความจุ 323.95 ล้าน บ³ พื้นที่รับประโยชน์ 127,450 ไร่

2.3 สภาพที่ดิน ของบ้านทับม้า มีดังนี้

Pm ชื่อชุด ดินพินาย

(1) สภาพที่ดิน

ก. ราบรื่นถึงค่อนข้างราบเรียบ

ข. ลาดชัน 0-2%

(2) ชั้นความลึกของดิน

ก. ลึกมาก

(3) เนื้อดิน

ก. ชั้นบน มีสีเทาเข้มมีจุดประสีแดง

ข. ชั้นล่างสีเทาเข้มมีจุดประสีแดง และสีน้ำตาลแก่ และสีแดงปนเหลือง

(4) สีของดิน

- ก. ชั้นบน สีเทาเข้มมีจุดประสีแดง
  - ข. ชั้นล่าง สีเทาเข้มมีจุดประสีแดงและสีน้ำตาลแก่และสีแดง
- (5) การระบายน้ำของดิน
ค่อนข้างช้า
- (6) ลักษณะการแข่งขันน้ำ
มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน 3 – 4 เดือน
- (7) ระดับน้ำใต้ดิน
ลึกมากกว่า 2 เมตร ในช่วงฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยเคมี

Rb ชื่อดินราชบุรี

- (1) ปริมาณอินทรีย์ธาตุ
  - ก. ดินบน ปานกลาง
  - ข. ดินล่าง ต่ำ
- (2) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (CEC)
  - ก. ดินบน สูง
  - ข. ดินล่าง สูง
- (3) ธาตุที่เป็นด่าง
  - ก. ดินบน สูง
  - ข. ดินล่าง สูง
- (4) ปริมาณธาตุฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์
  - ก. ดินบน ปานกลาง
  - ข. ดินล่าง ปานกลาง
- (5) ปริมาณธาตุโพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์
  - ก. ดินบน สูง
  - ข. ดินล่าง สูง
- (6) ปฏิกิริยาดิน
  - ก. ดินบน 6.0 – 6.5
  - ข. ดินล่าง 6.5 – 7.5
- (7) การประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ก. ดินบน สูง

ข. ดินล่าง สูง

Np ชื่อชุดดิน นครปฐม

(1) ปริมาณอินทรีย์ธาตุ

ก. ดินบน ปานกลาง

ข. ดินล่าง ต่ำ

(2) ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวก (CEC)

ก. ดินบน ปานกลาง

ข. ดินล่าง ปานกลาง

(3) ธาตุที่เป็นค่า

ก. ดินบน สูง

ข. ดินล่าง สูง

(4) ปริมาณธาตุฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์

ก. ดินบน สูง

ข. ดินล่าง สูง

(5) ปริมาณธาตุโพแทสเซียม ที่เป็นประโยชน์

ก. ดินบน สูง

ข. ดินล่าง สูง

(6) ปฏิกริยาดิน

ก. ดินบน 6.0 – 7.0

ข. ดินล่าง 6.5 – 7.5

(7) การประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ก. ดินบน สูง

ข. ดินล่าง สูง

การเมืองการปกครอง

บ้านทับม้า มีผู้ใหญ่บ้าน คือ นายบรรจง ไ้สูงเนิน ซึ่งได้รับคัดเลือกขั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เข้ามาดำรงตำแหน่ง เมื่อปี พ.ศ. 2538 ซึ่งได้รับคัดเลือก 2 สมัยซ้อน โดยมีการกระจายอำนาจการปกครอง ในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีรายชื่อคณะกรรมการดังนี้

(1) นายบรรจง ไ้สูงเนิน ผู้ใหญ่บ้าน

- (2) นายปิ่น หงษ์อุคม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- (3) นายประจวบ ไป่สูงเนิน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- (4) นายโอภาส เพชรไทย อบต.
- (5) นายสำราญ เชื้อจันทิก อบต.

ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านมีการประชุมกันทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง พร้อมกับประชุมชาวบ้านในหมู่บ้านด้วย การประชุมภายหลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมที่อำเภอมา แล้วแจ้งให้กรรมการหมู่บ้าน สถานที่ประชุม คือ บริเวณ อาคารประชาคมหมู่บ้าน

นายบรรจง ไป่สูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านบ้านทับม้า เดิมเป็นคนบ้านทับม้า ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยใจคอที่ซื่อสัตย์ มีคุณธรรมมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ชอบดูแลเอาใจใส่เพื่อนบ้านเป็นอย่างดี ในปี พ.ศ. 2509 นายบรรจง ได้สมรสกับ นางดอกไม้ และมีบุตรด้วยกันทั้งหมด 4 คน คือ

- (1) นายชนงค์ศักดิ์ ไป่สูงเนิน
- (2) นายศักดิ์สิทธิ์ ไป่สูงเนิน
- (3) นายชัยณรงค์ ไป่สูงเนิน
- (4) นายอนุชิต ไป่สูงเนิน

นายบรรจง ไป่สูงเนิน ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้าน จึงได้รับเลือกตั้งให้เป็น ผู้ใหญ่บ้านบ้านทับม้าเมื่อปี พ.ศ. 2538 จากการได้รับเลือกตั้งในครั้งนี้ ทำให้เขาได้เข้าไปมี บทบาทสำคัญในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ โดยได้เป็นประธานคณะกรรมการโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) เนื่องจากความมีมนุษยสัมพันธ์ของนายบรรจง ไป่สูงเนิน และความเป็นผู้มี วิทยทัศน เขาสามารถสร้างศรัทธากับชาวบ้านพร้อมกับเชื่อมโยงและประสานงานกับส่วนราชการระดับต่าง ๆ ได้อย่างดี ทำให้สามารถระดมทุนของทุกคนในหมู่บ้าน

2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก , ทุนของกลุ่ม , กิจกรรมกลุ่ม , ปีที่ก่อตั้ง

กลุ่มกิจกรรมบ้านทับม้า มีหลายกลุ่ม แต่ที่เด่นชัดมี 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1. กลุ่มโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.)

ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 มีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 113 คน บ้านทับม้าได้รับการสนับสนุนงบประมาณ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) จากกรมการพัฒนาชุมชนจำนวน 280,000 บาท เพื่อให้ครัวเรือนยากจนที่มีรายได้น้อยกว่า เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อ 29

(15,000) บาท ยืมไปประกอบอาชีพ และกำหนดส่งคืนเป็นงวดๆ ภายใน 2 ปี ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

ในการบริหารงบประมาณ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กรรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน “เป็นผู้บริหารงบประมาณดังกล่าว” ซึ่งบ้านทับม้าได้มีคณะกรรมการกองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนประกอบด้วย

1. นายบรรจง ไ้สูงเนิน ประธาน
2. นายเพทาย ทรงเจริญ รองประธาน
3. นางสาวราญ เชื้อจันทิก เลขานุการ
4. นางสาวสุปราณี เผือดจันทิก ผู้ช่วยเลขานุการ
5. นางสาวชชต ไพศาลพันธ์ เहरुัญิก
6. นายโสภาส เพชรไทย คณะกรรมการ
7. นางละออ สิงห์ทอง คณะกรรมการ
8. นายสมาน รอดกระโทก คณะกรรมการ
9. นายสุบิน รัตนพันธ์ คณะกรรมการ
10. นางจรัญศรี สุริยันต์ คณะกรรมการ
11. นายปน หรันจันทิก คณะกรรมการ

2.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

มีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 130 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงินออกจากสมาชิก สำหรับเป็นเงินทุนให้สมาชิกยืมไปประกอบอาชีพหรือบรรเทาความเดือดร้อนฉุกเฉิน

คณะกรรมการประกอบด้วย

คณะกรรมการอำนวยการประกอบด้วย

- (1) นายเพทาย ทรงเจริญ ประธาน
- (2) นางจรัศศรี สุริยันต์ รองประธาน
- (3) นางสาวชชต ไพศาลพันธ์ เลขานุการ
- (4) นางศรีรัตดา สิงห์ทอง เहरुัญิก
- (5) นางสุนันทา จันทรกลาง ผู้ช่วยเहरुัญิก

คณะกรรมการตรวจสอบประกอบด้วย

- (1) นายพล หรันจันทิก ประธาน
- (2) นางอนงค์ ทรงเจริญ รองประธาน
- (3) นางบัวลอย พุกจันทิก เลขานุการ

- (4) นายตะออ เผือกจันทร์ก ปรึกษ
 (5) นายววย รอดกระโทก กรรมการร่วม

คณะกรรมการเงินกู้ประกอบด้วย

- (1) นางตะออ สิงห์ทอง ประธาน
 (2) นางประจวบ ทรัพย์จันทร์ก เลขานุการ
 (3) นายประเสริฐ สิทธิการ กรรมการ
 (4) นางโต ทรัพย์จันทร์ก กรรมการ

คณะกรรมการส่งเสริมประกอบด้วย

- (1) นางสมพงษ์ กิจจันทร์ก ประธาน
 (2) นางบัวศรี โชจันทร์ก รองประธาน
 (3) นางประนอม โชจันทร์ก เลขานุการ
 (4) นางปราณีดี หอมดวง กรรมการ
 (5) นางการदार เพ็ชร์ชัย กรรมการ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่าง ๆ

4.1 ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

- (1) นางสาวชด ไพศาลพันธ์ อายุ 35 ปี เชี่ยวชาญด้าน ผู้นำในการจัดตั้ง
 กองทุนสวัสดิภาพรักษาพยาบาลของชุมชน หัวหน้า อสม. หมู่บ้าน ประสบการณ์ 2 ปี
 ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 1 / 2 หมู่ 10 บ้านทับ ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

4.2 ด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี

- (1) นายเลื่อน ทรัพย์จันทร์ก อายุ 62 ปี เชี่ยวชาญด้าน การประยุกต์ประเพณี
 บุญ ประสบการณ์ 30 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 10 บ้านทับม้า ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
 นครราชสีมา

- (2) นายแดง เพชรไทย อายุ 70 ปี เชี่ยวชาญด้านการประยุกต์ประเพณีบุญ
 ประสบการณ์ 40 ปี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 10 บ้านทับม้า ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา

4. โครงการของรัฐบาล

(1) โครงการ ก่อสร้างถนน คสล.

โดยหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล สีคิ้ว
เข้ามา พ.ศ. 2544

ผลการดำเนินการ สำเร็จ เมื่อ 16 มิถุนายน 2544

(2) โครงการ สงเคราะห์คนยากจน

โดยหน่วยงาน เทศบาลตำบลสีคิ้ว
เข้ามา พ.ศ. 2544

ผลการดำเนินงาน สำเร็จเมื่อ 12 ธันวาคม 2544

(3) โครงการของภาคเอกชน

ไม่มีเข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้าน

(4) โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง

ประปาหมู่บ้านและมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดำเนินการสร้างถังประปา และวางระบบ
ประปา โดยใช้งบประมาณ 200,000 บาท

1. อาชีพหลักของชาวบ้าน

1.1 เกษตรกรรม ได้แก่

- (1) มันสำปะหลัง
- (2) ข้าวโพด
- (3) ถั่วเขียว
- (4) อ้อย
- (5) ข้าว

1.2 เลี้ยงสัตว์ ได้แก่

- (1) วัว
- (2) เป็ด
- (3) หมู
- (4) แกะ
- (5) ควาย

(6) ไม้

(7) ปลา

2. อาชีพรอง คือ

2.1 ค้าขาย ได้แก่

(1) ขายของชำ

(2) ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์

(3) เปิดตู้ซ่อมรถยนต์

2.2 บริการ ได้แก่

(1) เครื่องขยายเสียง

(2) จักรอุตสาหกรรม

3. ปัญหาอุปสรรค ในการประกอบอาชีพ

4.1 ต้นทุนในการผลิตสูง เช่น ปุ๋ยแพง ค่าพันธุ์พืช ค่าจ้าง

4.2 ราคาผลผลิตตก

4.3 อาชีพเย็บจักร คือไม่มีงานรับเหมาเย็บผ้าเข้ามา ทำให้ไม่มีรายได้เข้ามา
ใช้จ่ายหมุนเวียนเกิดปัญหาไม่มีเงินผ่อนชำระทั้งกองทุนหมู่บ้านและค่าจักร

3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

(1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

ชาวบ้านมีความรู้และความสามารถมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย และได้นำความรู้มาประกอบอาชีพ ทั้งอาชีพเก่าและอาชีพใหม่ที่มีเข้ามาในปัจจุบัน เช่น เย็บจักรอุตสาหกรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวและสมาชิกภาพในครอบครัวและยังสามารถขยายอาชีพให้กับญาติพี่น้องได้อีกทาง

(2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

ชาวบ้านมีทรัพย์สินของปู่ย่า ติดค้ำมาให้และมาประกอบอาชีพสร้างฐานะกันใหม่ก็มีจำนวนมาก

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้

ชาวบ้านมีหนี้สินมากมาจากเงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตร และสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อนำเงินมาทำการเกษตรแต่ฝนก็ไม่ตกตามฤดูกาลทำให้ไม่ได้ผลผลิต จึงไปกู้ยืมเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว

(4) **หนี้ยทุนนอกระบบของผู้กู้**

ชาวบ้านมีหนี้นอกระบบมากเพราะไม่มีเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวและทำงานใช้หนี้กัน โดยการทำงานโรงงานหรือถ้าไม่มีจริงก็ทำโดยการขายที่ดินใช้หนี้

(5) **อาชีพหลักของผู้กู้/อาชีพรอง**

อาชีพหลักคือการทำไร่ ทำการเกษตร และอาชีพรองคือ เมื่อรอการเก็บเกี่ยวผลผลิตก็ทำงานโรงงานควบคู่กันไป

(6) **รายได้ของครอบครัว**

รายได้จากการทำงานและทำการเกษตรตลอดทั้งปีมีประมาณ 40,000-50,000 บาทต่อหลังคาเรือน

(7) **ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ**

ชาวบ้านมีประสบการณ์มาก่อนในการทำกิจการและการเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิมจึงไม่มีอะไรยากในการประกอบอาชีพถ้าเป็นอาชีพใหม่ก็มีการฝึกหัดกัน เช่น เย็บจักรอุตสาหกรรม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะว่ามีการประชุมสัมพันธกันอย่างต่อเนื่อง ได้ข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์

(2) เงิน 1 ล้านบาท คือเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นเพื่อบริหารงานการจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยมี

(4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือเงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อ ประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ แล้วเกิดดอกผลนำมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงิน

(5) ผู้สมัครขอกู้ คือประชาชนในหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องขอสมัคร เพื่อขอกู้เงินกองทุน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกจะต้องดูผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเงินโครงการเพื่อขอกู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้ และจะได้ผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการร่วมกันสรรหาบุคคลด้วยความยุติธรรม แต่ส่วนใหญ่จำนวนผู้ขอกู้ได้จะเป็นเครือข่ายของคณะกรรมการเอง จำนวนเงินที่กู้ได้ไม่เท่ากัน วิธีการคัดเลือกโครงการยังไม่ชัดเจนอาจเกิดข้อกล่าวหาได้

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชี ในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชี เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้

(3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ในหมู่บ้านนั้นมีหลายประเภทส่วนแล้วชาวบ้านจะทำโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานที่คืออยู่แล้ว ทำกันเป็นครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำ การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาตกต่ำเพราะของมีปริมาณมาก ฝีมือยังไม่ดีเท่าคู่แข่ง

(4) การช่วยหาตลาด ผู้ประกอบธุรกิจจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ขายสินค้าได้ดีขึ้นแต่มีข้อเสียคือบุคคลไม่เชื่อถือในฝีมือ

(5) การรับชำระหนี้ ทุกคนที่กู้เงินจะนำเงินมาส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้ทราบว่า มีใครที่ยังไม่ได้นำเงินมาส่งคืน แต่จะล่าช้าเพราะจะต้องรอผู้กู้นำเงินมาชำระคืน และไม่ปลอดภัยเนื่องจากถือเงินไว้มาก

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

2.1.3.1 ผลโดยตรง

(1) จำนวนเงินของผู้ให้กู้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 78 ราย เป็นเงิน 1,228,000 บาท การอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้ง 78 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับผู้กู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไปเป็นการหมุนเวียนในหมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุนมีดอกเบียดจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุน ทำให้กองทุนเข้มแข็งและเป็นการขยายเงินกองทุนอีกทางหนึ่งด้วย จากการมีผู้กู้ในจำนวน 78 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกราย แต่ลักษณะการประกอบกิจการของผู้กู้ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(2) ยอดเงินให้กู้ ให้สมาชิกกู้เป็นเงินทั้งหมด 1,228,000 บาท

(3) กองทุนสะสม/เงินออมทรัพย์ พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 78 ราย และกองทุนหมู่บ้านมีทุนสะสมของหมู่บ้านทั้งสิ้น 53,847.68 บาท จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้กู้พบว่า ผู้กู้นำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเอง

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง

(1) จำนวนผู้ที่ได้ จำนวนผู้กู้ได้มีทั้งหมด 78 ราย จากสมาชิก 105 ราย

(2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านมีทั้งหมด 53,847.68 บาท

(3) การขยายกิจการของผู้กู้ นำเงินที่กู้ไปขยายกิจการ เช่น ทางภาคเกษตร นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธ์ และซื้อปุ๋ยเพิ่มเพื่อจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น

(4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่นผู้กู้นำเงินไปซื้อเครื่องจักรอุตสาหกรรมเพื่อเย็บผ้าโหลและซื้อเครื่องขยายเสียง

2.1.3.3 ผลกระทบทางอ้อม

(1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าการทำงานของคณะกรรมการมีความร่วมมือกันดีมีความสามัคคีกัน ในหมู่คณะทำให้กองทุนมีศักยภาพและเข้มแข็งพอสมควรภายในท้องถิ่น

(2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้มีพอสมควรคือมีหน่วยงานของรัฐมาแนะนำข้อมูลให้กับชาวบ้าน บ้านทับน้ำ เดือนละ 1 ครั้ง

(3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด การสร้างเครื่องมือทางการตลาดของผู้กั้ยังเป็น ไปไม่ได้เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่ม

(4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ ในการทำกิจกรรมของผู้กั้แต่ระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ จปฐ. คือประมาณ 40,000-50,000 บาท/ปี ต่อครอบครัว ถือว่ากลุ่มผู้กั้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

2.2 หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กั้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กั้พบว่า ผู้ส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปประกอบกิจกรรมล้วนแต่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การทำการเกษตร ผู้กั้จะเตรียมสถานที่มีการคัดเลือกวัตถุดิบให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด การดำเนินการของผู้กั้ถึงแม้จะมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบอาชีพได้อย่างถูกวิธียังขาดการปรับปรุงกิจการบางอย่าง เช่น การตลาด การส่งเสริมแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาดเป็นต้น

(2) หนี้สินของผู้กั้และเครือข่าย ผู้กั้มีหนี้สินกันเกือบทุกครัวเรือนทั้งนอกระบบและของรัฐ โดยชาวบ้านบอกว่านำเงินมาทำการเกษตรและเพื่อเพิ่มทุนทำการค้าขาย

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กั้ ชาวบ้านมีหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตร ร้อยละ 80 เพราะอัตราดอกเบี้ยถูกและมีการพักหนี้ด้วยจึงทำให้ยากู้กันเป็นจำนวนมาก

(4) หนี้สินของผู้กั้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กั้กองทุนหมู่บ้านพบว่าผู้กั้ร้อยละ 80 เป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐและร้อยละ 20 เป็นหนี้สินนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

(5) อาชีพหลักของผู้กั้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กั้ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร และร้อยละ 20 ประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

(6) รายได้ของผู้ที่พบว่าผู้กู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านมีรายได้ไม่มากนัก แต่ก็ไม่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. นัก

(7) ประสิทธิภาพในการดำเนินการ ผู้กู้ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการผลิต การเกษตร ด้านการตลาด

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้กู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช,พันธุ์สัตว์,ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช หรือการค้าขายเป็นต้น ผู้กู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเงินที่ให้กู้ตามระเบียบรายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินก็ต้องพิจารณากันยุ่งทำให้กลุ่มผู้กู้มีเงินจากการกู้ไม่พอในการลงทุนประกอบอาชีพ

(2) สถานที่และวัตถุดิบ ในการประกอบกิจการของผู้พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรมีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นส่วนผู้กู้ด้านการค้าขายร้อยละ 20 ไม่มีพื้นที่ในการประกอบกิจการต้องเช่าพื้นที่ในการทำการค้าขายร้อยละ 70 ใช้วิธีการเร่ขาย และร้อยละ 10 มีพื้นที่ทำการค้าขายเป็นของตนเอง

(3) เทคนิคการทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินของกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการทุกรายแต่ขาดเทคนิควิธีการทำงาน และต้องการคำแนะนำเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

(4) กำลังทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรร้อยละ 85 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงานต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพทั้งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกลุ่มค้าขายและอื่นๆ เป็นการใช้งำลังทำงานน้อยเพียงผู้ประกอบคนเดียวในการค้าขายไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

(1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี ของผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้มีวิธีในการประกอบกิจการโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาลซึ่งได้มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ด้วย เช่น ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวแทนแรงงานคน การทำกิจการข้างต้นนี้ต้องรอฤดูกาลก่อนไม่เช่นนั้นจะทำได้ไม่เต็มที่ได้และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น อาจเกี่ยวข้าวได้ไม่ดีเท่าแรงงานคน

(2) การหาตลาดที่ดี ของผู้กู้เนื่องจากผู้กู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม การหาตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุดเพราะ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้สินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

(4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้กู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำ ก็ทำในรูปแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้นจะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควรนักเพราะว่ารายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ นั้นจะไม่ค่อยลงกันทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

(5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้น มีวิธีดำเนินการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

(1) รายได้เป็นเงิน จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก้อนในช่วงระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิต อาจจะใช้ระยะเวลา 6 - 7 เดือน หรือว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับประกอบการอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 20,000 - 30,000 บาท / ปี จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการได้ผลกำไรเป็นในรูปแบบของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1 ครั้งต่อปี ถ้าในระยะที่รอไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

(2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินของบ้านทับม้า จะได้ผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

(3) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ในจำนวนผู้กู้ทั้ง 78 รายนั้น ส่วนมากผู้กู้จะนำเงินไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้กุน้อย

(4) ผลที่เป็นความพอใจ พบว่าผู้กู้พอใจที่ได้เงินไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

(5) ผลการดำเนินงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้ไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนที่สูงตาม

ไปด้วย เป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมผัสกับประชาชนในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากร กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นเมื่อกลับมาภูมิลำเนาแล้วก็กลับไปดำเนินกิจการที่เดิม

ตอนที่ 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

(1) เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากเพียงใด

จากการประเมินพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้กู้เงินกองทุนไปเพื่อพัฒนาอาชีพ และเป็นเงินทุนในการทำกิจการ เกิดการหมุนเวียนรายได้ การจ้างงาน มีดอกผลแล้วนำเงินมาชำระคืนให้กับกองทุน ทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น และนำเงินมาปันผลคืนแก่สมาชิก ผู้ที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการด้วยตนเอง เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึง ประสานความร่วมมือกันทั้ง กำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนาการอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน ได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน การวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหาร มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 15 คน มีการแบ่งหน้าที่ ของคณะกรรมการและมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ การเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการให้เงินกู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง โดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ให้กับครอบครัวและชุมชน การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ช่วยกันรักษาสามารถจัดการบริหารกันเองได้ ส่วนกลุ่มผู้ที่ยังขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพ ยังหวังผลกำไรที่เป็นจำนวนมากโดยมิได้คำนึงถึงการผลิตเพื่อการบริโภคและขาดตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนทำให้การประกอบอาชีพไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้ยืมอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่า การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะแก่การทำการเกษตรจำนวนของประชากรเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว

ภายในหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนและวัด แต่ก็สามารถเดินทางไปเรียนได้โดยสะดวกกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

(2) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- (1) การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว
- (2) มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
- (3) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- (1) การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบหน้าที่
- (2) สมาชิกบางส่วนไม่พอใจการตัดสินใจ

(3) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับประเทศ พบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้การดำเนินกิจการ และการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตำบล และประเทศ

4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ความเข้มแข็งของชุมชนตามกองทุนหมู่บ้านตำบลท่าไม้ โดยการสุ่ม 250 ครัวเรือน ใน 555 ครัวเรือน

ตารางที่ 4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนหมู่บ้านตำบลท่าไม้ หมู่ที่ 10

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ชี้วัด
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	( ) มาก (✓) ปานกลาง ( ) น้อย
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	(✓) มาก ( ) ปานกลาง ( ) น้อย
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	(✓) มาก ( ) ปานกลาง ( ) น้อย
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	(✓) ใช่ จำนวนครั้ง 12 ครั้ง ต่อ 1 ปี ( ) ไม่ใช่
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	จากปีก่อนมี...113.....ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว (✓) เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	จากปีก่อนมี.....113.....ครอบครัว ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....ครอบครัว ( ) ลดลงเหลือ.....ครอบครัว (✓) เท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน	จากปีก่อนมี.....5.....กลุ่ม ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....กลุ่ม ( ) ลดลงเหลือ.....กลุ่ม (✓) เท่าเดิม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	(✓) มาก ( ) ปานกลาง ( ) น้อย
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	จากปีก่อนมี.....7.....คน ( ) เพิ่มขึ้นเป็น.....คน ( ) ลดลงเหลือ.....คน (✓) เท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	(✓) ใช่ ( ) ไม่ใช่ ( ) ไม่แน่ใจ
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	(✓) ใช่ ( ) ไม่ใช่

จากตาราง ความเข้มแข็ง ของชุมชนจะเห็นว่า

- (1) ความสามัคคีในชุมชนมีความสามัคคีปานกลางซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง
  - (2) ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 60 ของการสุ่มตัวอย่าง
  - (3) ยกย่องคนทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีมากคิดเป็นร้อยละได้ 80 และปานกลางคิดเป็นร้อยละได้ 20 จากการสุ่มตัวอย่าง
  - (4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระมากซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง
  - (5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละได้ 100 คือ 12 ครั้งต่อปี
  - (6) สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีจำนวนเท่าเดิมจากการสำรวจครั้งแรก คือ จำนวน 113 ครอบครัว
  - (7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน มีจำนวน เท่าเดิมจากการสำรวจในครั้งแรก คือ จำนวน 113 ครอบครัว
  - (8) ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชมน มีจำนวนเท่าเดิมคือ 5 กลุ่ม
  - (9) ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันปานกลาง เมื่อคิดเป็นร้อยละได้ 60 ของการสุ่มตัวอย่าง
  - (10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา จำนวน 7 คน
  - (11) ในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 100 ของการสุ่มตัวอย่าง
  - (12) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100
- ซึ่งเมื่อดูจากตารางจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนบ้านทับม้า หมู่ 10 มีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการกันได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านทับน้ำ มีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

1. เพื่อการศึกษาการบรรลุเป้าหมายทั้ง 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองบ้านทับน้ำ

1.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากเพียงใด ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก

(2) ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

(3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

(4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีสังคมมีภูมิคุ้มกัน

(5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับบุคคล

1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชน พื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบ ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของบุคคล ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านทับน้ำและระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ดำเนินการประเมินโดยได้ประยุกต์รูปแบบการประเมิน ชิพพ์ (CIPP) ของ “สตาร์เฟิลบีม” มาใช้ในการประเมินครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมิน ด้านสถานะแวดล้อม (Context – C) ด้านปัจจัย (Input – I) ด้านกระบวนการ (Process – PC) และ ด้านผลผลิต (Product – PD) ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในบ้านทับม้ายประกอบด้วยคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และสมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพตลอดจนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่าง ๆ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) 1-12 การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติและไม่ใช้สถิติ การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านทับม้ายได้ผลสรุป การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุป และอภิปราย

1.1 สภาพทั่วไปของบ้านทับม้าย

หมู่บ้านทับม้าย หมู่ 10 ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอสีคิ้ว ห่างจากอำเภอ ประมาณ 4 กิโลเมตร การเดินทาง มีรถโดยสารผ่านตลอดเพราะเป็นเส้นทางผ่านระหว่าง หมู่บ้านลาดบัวขาว บ้านใหม่สำโรง บ้านหนองน้ำจุ่น บ้านทับม้าย และบ้านสีคิ้ว โดยรถจะมีท่ารถอยู่ที่ตลาดสด การเดินทางสะดวก ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะมีพาหนะเป็นของตนเอง ทำให้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน “หมู่บ้านทับม้าย” มีประชากรทั้งหมด 555 คน แบ่งออกเป็น เพศชาย 266 คน และ เพศหญิง 289 คน รวมทั้งสิ้นมี 113 ครัวเรือน

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จด	บ้านหนองรี	ตำบลสีคิ้ว	อำเภอสีคิ้ว
ทิศใต้	จด	บ้านกุดจนวน	ตำบลมิตรภาพ	อำเภอสีคิ้ว
ทิศตะวันออก	จด	บ้านถนนคด	ตำบลสีคิ้ว	อำเภอสีคิ้ว
ทิศตะวันตก	จด	บ้านหนองน้ำจุ่น	ตำบลลาดบัวขาว	อำเภอสีคิ้ว

1.2 การบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านทับม้า

ข้อ 1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านทับม้า เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนหน่วยงานราชการ และบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือแนะนำให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อลดรายจ่ายลง และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีก

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ากองทุนเงินล้านน่าจะคงมีอยู่ต่อไปเนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำและในการขอกู้ ผู้กู้สามารถดำเนินการได้ง่ายรวดเร็ว และได้จำนวนเงินพอเพียงกับที่ผู้กู้ขอกู้ ทำให้เกิดอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ มีการหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน ลดการเกิดหนี้ในระบบ และกองทุนได้กำไรจากการปล่อยเงินกู้มีเงินปันผลสำหรับสมาชิกนำมาเป็นผลให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทับม้า

สรุป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทับม้า มีการจัดสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานถูกต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุนชัดเจน ทางกองทุนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตนเองได้

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทับม้า มีความรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากมีหน่วยงานทางราชการมาให้คำแนะนำอบรมในเรื่องการดำเนินงาน การทำบัญชี และการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านเปิดให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงกับการพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าทางสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีหน่วยงานทางราชการเข้าให้คำแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้เงิน ในการดำเนินงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกิดศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

ข้อ 4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในชุมชนเกิดการหมุนเวียนเงินในหมู่บ้านทำให้เศรษฐกิจในชุมชนได้รับการกระตุ้นสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในชุมชนได้

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้น

ข้อ 5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

สรุป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

อภิปราย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านทับมามีศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยวัดเป็นร้อยละ ดังนี้ จาก (บร.2)

1.3 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านห้วยม้า

สรุปปัจจัยด้านบวก

ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่
ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิด
ปัญหาซ้ำซากหมู่บ้านมีเงินสะสมของหมู่บ้านและมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วทำให้มีประสบ
การณ์ในการบริหารกลุ่มองค์กรต่าง ๆ และนำมาปรับใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สรุปปัจจัยด้านลบ

คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้าง
สูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้
เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้นคนในชุมชนบางส่วนไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้ของ
คณะกรรมการ

อภิปราย

ปัจจัยด้านบวกส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และรวมตัวกันในการประกอบ
อาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา โดยมีหน่วยงานของทางราชการจัดองค์ประชุมให้กับสมาชิกเพื่อนำไปใช้
ในการประกอบอาชีพ และปัจจัยด้านลบ ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับเงินกู้ในระบบมาก สมาชิกบาง
รายที่กู้เงินไปไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการจึงไปกู้เงินหนี้นอกระบบ

1.4 การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และทำให้เกิดการเชื่อมโยงภายในระหว่างหมู่บ้านตำบล

สรุป

พบว่าสมาชิกผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรและการค้าขายยังมีการรวมกลุ่มเพื่อการ
แลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนิน โครงการและยังมีการ
สร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

อภิปราย

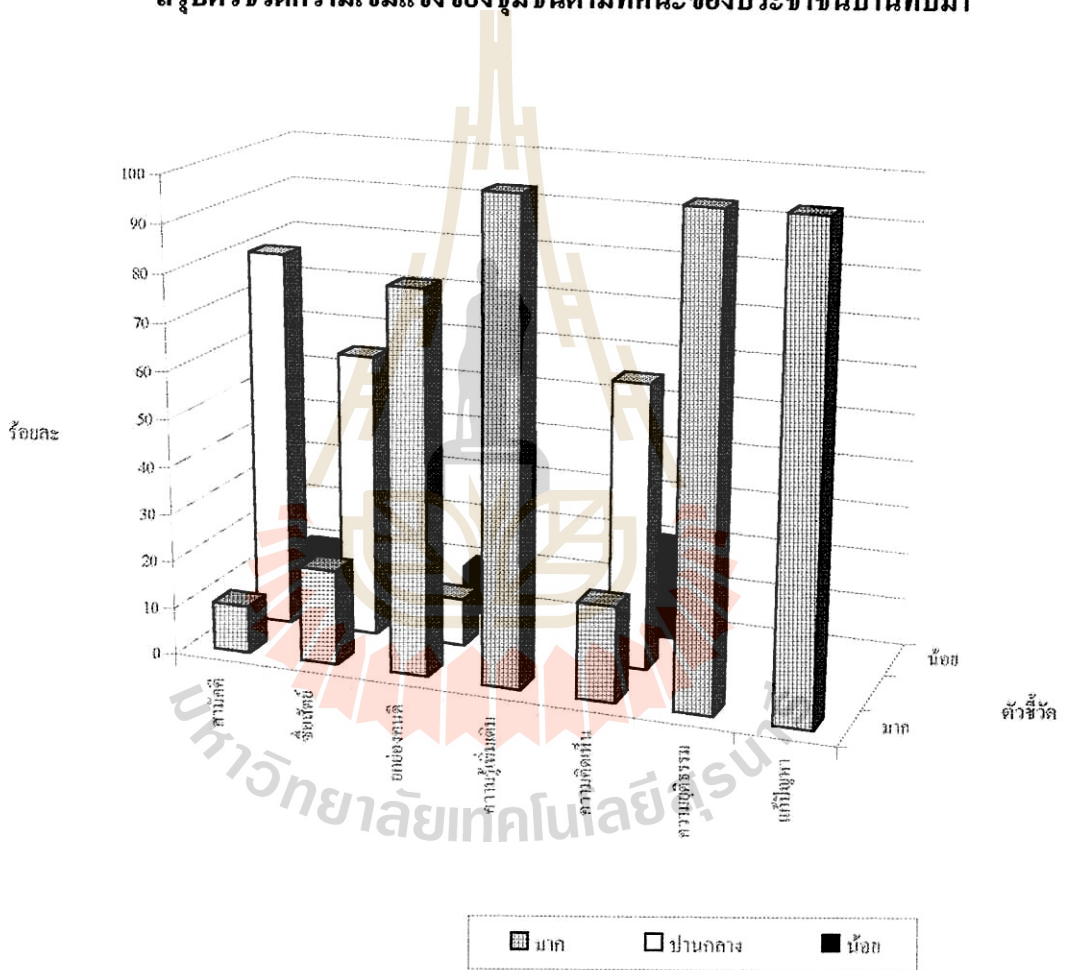
การสร้างเครือข่ายองค์กรเรียนรู้มีการรวมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและ
ความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการ โดยสมาชิกเกิดความเข้าใจในการประกอบอาชีพในแต่ละด้าน
ที่ตนเองมีประสบการณ์อยู่ มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้สมาชิกนำประสบ
การณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้ และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไรบ้าง

1.5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการ 9 คน ในชุมชนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ได้รับมอบหมาย มีกระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีสันติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน แบ่งปันสิ่งของให้กันแก่กัน

สรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนบ้านทับม้า

แผนภูมิที่ 5.1 แสดงดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านทับม้า

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระยะเวลาในการชำระเงินกู้ควรจะให้คืนเป็น 4 งวดๆละ 3 เดือน เงินที่จะได้มีการหมุนเวียนในกองทุนมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การให้กู้ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อจะได้เกิดองค์กรใหม่ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 คน หรือมากกว่านี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกที่มาติดต่องาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อมูลต้องเรียกประชุม คณะกรรมการและสมาชิกทุกครั้ง

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้กู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือกลุ่มสนใจทราบ

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีบัณฑิตกองทุนเข้าไปในหมู่บ้าน (ชุมชนเมือง)

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ทั้งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยต่อไป

(1) การรับสมัครนักศึกษาเข้าสู่โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีการกำหนดสาขาวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการประเมินโครงการเพื่อให้โครงการมีศักยภาพยิ่งขึ้น

(2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีระยะเวลาการดำเนินการไม่เพียงพอต่อการหาข้อมูลเพื่อประเมินโครงการทำให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์

(3) ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแนะนำชาวบ้าน โดยมีบัณฑิตเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผล ตลอดจนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. **ชุดวิชาการนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.(ออนไลน์).2545.แหล่งที่มา<http://www.agri.cmu.ac.th/others/rfund/asknanser.html>. (5 มกราคม 2545).
- กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- .สำนักงาน.2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.**สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี “**คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ**”.นครราชสีมา,(2544).
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ.**
พิมพ์ครั้งที่ 6.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:211-234.
- . **การประเมินโครงการประชุม:หลักการและการประยุกต์ใช้.**กรุงเทพมหานคร.พีรพรรณ,2525.
- ศึกษาธิการอำเภอสีคิ้ว “**แบบรายงานการศึกษาส่วนภูมิภาค ภาพผลิต (รศ.ก) ปีการศึกษา (2544).**

บรรณานุกรม (ต่อ)

NOK. National Study Committee on Evaluation. Educational Evaluation and Decision Making. Indiana: Phi Delta Kappa, Incorporated. 1977.

Worthen, B.R. and SANDERS, J.R., Educational Evaluation: Theory and Practice. Ohio: Charles And Joanes, 1973.

